

กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือ สมาคมผู้สร้างภาพยนตร์แห่งสหรัฐฯ ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ยกระดับแนวทางการใช้งานลิขสิทธิ์ในยุค AI มุ่งสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนานวัตกรรมและการคุ้มครองสิทธิผู้สร้างสรรค์

กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เดินหน้าหารือสมาคมผู้สร้างภาพยนตร์แห่งสหรัฐอเมริกา ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เกี่ยวกับทิศทางกำหนดนโยบายด้านลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ของไทย โดยมุ่งส่งเสริมการพัฒนาระบบ AI อย่างเหมาะสม ภายใต้กรอบกฎหมายลิขสิทธิ์ พร้อมสร้างความตระหนักรู้และพัฒนาแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อสนับสนุนการเติบโตของนวัตกรรมและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในยุคดิจิทัล ควบคู่กับการสร้างสมดุลด้านการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างยั่งยืน

นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม อธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา เปิดเผยว่า ปัจจุบัน AI เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การนำผลงานอันมีลิขสิทธิ์มาใช้ในการพัฒนาและฝึก AI กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจทั้งในระดับประเทศและระดับสากล กรมทรัพย์สินทางปัญญาจึงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานลิขสิทธิ์อย่างเหมาะสม ภายใต้หลักการเคารพสิทธิของเจ้าของผลงานและการใช้ประโยชน์อย่างมีความรับผิดชอบ เพื่อให้การพัฒนาเทคโนโลยีสามารถเดินหน้าควบคู่กับการคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

อย่างไรก็ดี การกำหนดแนวทางที่เหมาะสมระหว่างการส่งเสริมการพัฒนา AI และการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ประเทศไทยต้องดำเนินการอย่างรอบคอบ โดยกรมฯ อยู่ระหว่างศึกษาแนวทางการดำเนินการของต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของไทย โดยอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญานำเห็นว่า ตามกฎหมายลิขสิทธิ์ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน หากข้อมูลที่นำมาใช้ฝึก AI ไม่ใช่ผลงานที่ตกเป็นสาธารณสมบัติ (Public Domain) หรือไม่ใช่ผลงานที่หมดอายุความคุ้มครองลิขสิทธิ์แล้ว ผู้ใช้งานจำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างถูกต้อง เว้นแต่จะเข้าข่ายการใช้งานที่เป็นธรรม (Fair Use) เช่น เพื่อการศึกษาหรือวิจัยที่ไม่แสวงหากำไร เป็นต้น

ในประเด็นดังกล่าว กรมฯ ได้หารือกับสมาคมผู้สร้างภาพยนตร์แห่งสหรัฐอเมริกา ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Motion Picture Association ASIA Pacific: MPA ASIA Pacific) นำโดย Mr. James Cheatley ผู้อำนวยการอาวุโสประจำภูมิภาค ด้านวิดีโอออนไลน์ (VOD) กิจกรรมดิจิทัลและทรัพย์สินทางปัญญา โดยทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการบริหารจัดการลิขสิทธิ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

การนำผลงานไปใช้พัฒนาและฝึก AI ซึ่งผู้แทน MPA ASIA Pacific เสนอว่า การใช้แนวทางการทำสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบสมัครใจ (Voluntary Licensing) จะช่วยให้ผู้พัฒนา AI สามารถเข้าถึงชุดข้อมูล (Datasets) ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้ ฝ่าย MPA ASIA Pacific ยังได้ยกตัวอย่างแนวปฏิบัติของประเทศเกาหลีใต้ที่มีการจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการใช้งานลิขสิทธิ์ที่เป็นธรรมในการฝึก Generative AI เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สาธารณชน ซึ่งช่วยลดความกังวลและป้องกันข้อมูลที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการนำข้อมูลลิขสิทธิ์ไปใช้ฝึก AI ซึ่งกรมฯ มีความสนใจที่จะศึกษาและนำโมเดลจากประเทศเกาหลีใต้มาปรับใช้ในการจัดทำคู่มือ (Guidelines) ที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์และ AI ในอนาคต เพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนแก่ผู้พัฒนา AI และบุคลากรในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ อันจะช่วยป้องกันความสับสนและเพิ่มความชัดเจนในทางปฏิบัติให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ ในการหารือดังกล่าว ได้มีการพูดคุยถึงความคืบหน้าในการปรับปรุงกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทย ในประเด็นเกี่ยวกับสิทธิของนักแสดง เพื่อรองรับการเข้าเป็นภาคีสันติสัญญาว่าด้วยการแสดงและสิ่งบันทึกเสียงขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO Performances and Phonograms Treaty: WPPT) โดยกรมฯ มีแผนจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภาพยนตร์และรับฟังความเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ กรมฯ ยังอยู่ระหว่างการจัดทำร่างกฎหมายเฉพาะเพื่อกำกับดูแลการจัดเก็บและจัดสรรค่าตอบแทนการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์ในประเทศไทยอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม โดยมุ่งหวังว่าร่างกฎหมายทั้งสองฉบับจะช่วยยกระดับระบบการคุ้มครองและการบริหารจัดการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ของไทยให้มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และสอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล

ในโอกาสนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้เชิญ MPA ASIA Pacific ร่วมเป็นพันธมิตรในการขับเคลื่อนงาน Thailand Character & Content Expo (TCEX) 2026 ซึ่งกรมฯ มีกำหนดจัดขึ้นระหว่างวันที่ 9 – 12 กรกฎาคม 2569 นี้ ณ ศูนย์การค้าสยามพารากอน เพื่อผลักดันอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของไทยสู่ตลาดสากลพร้อมกันนี้ ยังได้เชิญชวนสมาชิกกลุ่มนักลงทุนของ MPA ASIA Pacific เข้าร่วมกิจกรรม Pitching เพื่อเฟ้นหานักสร้างสรรค์ไทยหน้าใหม่ไปจนถึงระดับมืออาชีพมาร่วมงานและสร้างโอกาสในการจับคู่ธุรกิจระหว่างศิลปินและเครือข่ายนักลงทุนและผู้ประกอบการระดับนานาชาติ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาระบบนิเวศของอุตสาหกรรมและทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้มีความเข้มแข็ง เพื่อต่อยอดผลงานสร้างสรรค์ไทยสู่เชิงพาณิชย์และขยายโอกาสทางธุรกิจในระดับนานาชาติต่อไป